

Bibliografia

TRAITÉ DE GÉOGRAPHIE PHYSIQUE, per *Emm. de Martonne*, professeur de Géographie à la Sorbone. Ouvrage couronné par l'Académie des Sciences, Prix Binoux, et par la Société de Géographie de Paris. Quatrième Édition entièrement refondue. Librairie Armand Colin, Paris. — Heus aquí una obra esdevinguda clàssica totjust eixida de les premses. La ciència francesa pot enorgullir-se d'haver donat al món una obra de la més alta valor; diríem que és definitiva, si no penséssim que en ciència res no hi ha de definitiu. Enmanuel de Martonne, per virtut del seu Tractat es situa en el lloc més eminent dels estudis fisiogràfics. L'obra, en la seva quarta edició, consta de tres grossos volums; el primer, dedicat a nocions generals, clima i hidrografia, va aparèixer l'any 1925, el segon dedicat exclusivament al relleu de la terra, va aparèixer l'any passat. Ara ha estat publicat el tercer dedicat a biogeografia i és escrit per Martonne, amb col·laboració d'Aug. Chevalier i L. Cuénot.

Armand Colin, editor de "La face de la terre" de Suers, traduït per Enmanuel de Margerie, del "Traité de Géologie" de Emile Haug, de les obres de sismologia del Comte Montessus de Ballore, i de tantes altres que honoren les publicacions científiques franceses, ha enriquit el seu catàleg amb l'obra mestre de Martonne. Això dit, sobra elogiar l'edició plena de seriositat i ponderació. Les cobertes blau cel, amb el segell de l'arbre simbòlic dels llibres de la casa Colin, per si soles, venen a donar un aire de distinció i un prestigi als volums.

La geografia física posseeix ara el seu tractat fonamental. És de doldre que no el posseeixi, encara, la geografia humana. Val, però, a dir, que aquesta és una disciplina més moderna. A la fisiografia li obriren un ample camí la geologia dinàmica i l'estratigràfica. Per ventura s'hi confon. L'humano-geografia, en canvi, ha nascut ben nua i cap camí s'obria al seu davant. Es troba avui en els seus començaments, a malgrat d'haver donat mentalitats escollides com Wagner, Vidal de la Blanche, Brunhes, Blanchard, Demangeon, d'Almeida, etc. El seu esdevenidor és per alguns incert. Això no obstant, sembla afermar-se. Sotgen el seu camí l'etnografia, l'antropologia, la història, l'economia social, i tantes altres investigacions; algunes arts, hom diu, que no és mantenent allunyades de la seva ruta. S'acusa a la geografia humana d'ésser una interpretació literària de la ciència geogràfica. Tal vegada no és res més que una síntesi d'un grup de coneixements pertanyents a diferents ciències íntimament relacionades. Esperem el tractat fonamental, rigurós i cenyit, com el que Martonne ha ofert a la fisiografia, el qual ha de venir a desmentir tàcitament les interpretacions errònies.

Fa uns vint anys, va aparèixer la primera edició del "Traité de Géographie physique". No és necessari assenyalar que una refundició total ha calgut fer-hi en publicar la quarta edició. Un sol volum constituïa el tractat aleshores, tres grossos volums el formen ara. Vet ací una imatge de l'avenç que s'ha produït en els coneixements fisiogràfics. Aquests són posats en evidència en un pròleg a l'obra, que dona Martonne, en el seu darrer volum.

Cada capítol d'aquesta admirable publicació, ve clos per una extensa bibliografia, classificada per matèries. En ella Martonne hi dóna també una taula de cartes topogràfiques d'utilitat reconeguda. Alguns fragments de carta són sovint reproduïts per major comprensió del text, en els dos primers volums. Els acompanyen esquemes d'una extraordinària claredat i valor didàctica.

Apart del "Traité de Géographie physique", la casa Colin i Emmanuel de Martonne, han publicat un "Abrégé de Géographie physique", reducció de l'obra que ens ocupa. Ha estat un veritable encert i ens plauria veure'l trasplantat al català, adaptant a la nostra terra els exemples que es citen i els exercicis i excursions a fer. Sens dubte tindria una alta valor d'iniciació. — J. I.

EL CAVALLER DEL PLER, Poema d'amors i d'aventures, per *Francesc Rossetti*. Mataró, 1927.—Aquest volum, bellament imprès a Mataró, ornat amb una excel·lent portada de Vidella, conté un film desgranat en quartetes. Les escenes passen com un llampec i no conviden gaire al poeta a deturar-se per descriure'ns ni paisatges ni interioritats, induït per la follia d'un enginy que el duu a crear una aventura darrera l'altre. El volum ens vé subtítolat "Poema d'amors i d'aventures", hom podria igualment subtítolar-lo "la celeritat en poesia".

Josep M.ª de Sagarra fou qui, entre els catalans, s'emparà primer d'aquesta mena de poesia motorista. Una roda pirotècnica no és menys veloç que el desplegar l'argument en "El Cavaller del Pler". La rapidesa de Sagarra, ha estat, doncs, ultrapassada per Rossetti. Chesterton ha assenyalat com és un defecte intensament típic dels nostres temps, l'ésser massa ràpid. El poema que comentem podria fornir-lo d'una prova més.

Això no obstant, "El Cavaller del Pler" no ha d'ésser negligit, així com així. La seva valor poètica no és molt alta, però mostra un excellent escriptor. L'habilitat de que fa gala en el narrar i els dots d'imaginatiu que posseeix Rossetti, així com la desinvoltura que s'acull del seu poema, donen a aquest una gràcia singular, a malgrat del tema donjuanesc, prou explotat en literatura.

En el primer cant, el poeta ens situa un jove abat, sota els claustres del convent, deixant vagar la seva pensa per camins pecaminosos. El pare prior el sorprèn i per domenyar els folls neguits de joventut l'emmena a l'almoïna amb el frare caputxí. Sol amb aquest, fóra del camí, li exigeix la bossa o la vida. I deixant ple d'esglai i de sorpresa al frare almoïner, es llença al plaer i a la vida lliure. Va arribar a un hostal quan vesprejava i "tot era gent del camp i traginers". El jove abat llisca entre ells amb la caputxa baixa. A poc "un trot finâ a la porta de l'hostal" i entra un noble; de la seva fatxenderia se n'origina una baralla amb el traginers. El jove abat li salva la vida i a l'hora del comiat es contenen els seus neguits. El noble va a la recerca del seductor de la seva germana Anna Maria.

El jove abat ens apareix, ara, vestit de cavaller i sota el nom de Servat. Topa amb una faràndula i s'hi ajunta, corfereix la primera actriu i fuig amb una damisella del poblat. Van a viure vora el mar i la seva casa, de primer niu d'una pura passió, acaba esdevenint "un petit món donat al joc". A la llarga ha de fer-se escàpol. Perdut en la nit, arriba als murs d'una caseta isolada. "—Hi ha llum a dins i es baixa la finestra..."

Entrebada aquesta per espia i veu una meravellosa dama "com despenada el seu cabell daurat". Servat espia, encara, fins que d'un impuls salta la finestra.

A la matinada la dama, que és el caprici d'un vell vescomte, el refé. Servat passarà pel seu germà, fins que per influència del vescomte és agregat a una ambaixada vers un reialme llunyà. Allí s'enamora de la reina pubilla "esvelta, senyorial, però amb un cor de noia tan senzilla". La farsa que juga Servat al capdavant és descoberta pel cap de l'ambaixada. Això val la mort a aquest.

Servat és ara a Roma i una nova aventura el fa deixar la ciutat eterna. En una altre ciutat obre un catau d'astrologia i fa cap a la presó. En eixir, l'etzar el duu vora aquella Anna Maria, germana del cavaller de l'hostal i l'amor treu una nova florida. Aquell cavaller però, arriba a jorn impensadament, i se'n duu la germana per fer-la expiar els agravis fets al blassó familiar, en un convent.

Es lliga amb un altra dama, camí de París, i arran de seduir Eva, filla d'aquella, és detura asserenat "Què ha vist en el fons de la mirada de la infantil donzella?". S'aparta de la filla i de la mare i de nou a l'aventura, es bat amb "un ferreny capità" i li roba l'amada. S'encaminen vers Venècia on forgen una mentida que enganya el marit d'ella. Mentrestant esclata la revolta en el país on l'ex-abat havia anat amb ambaixada i la reina es duta a la presó. Servat deixa Venècia per juntar-se als que clamen per una contrarevolta. La reina és de nou alliberada i "amb tots els seus ocupa el tron reial", però el nostre heroi no se'n gaudirà. En les hores de lluita, travessat arran del cor, fou dut a l'hospital. I allí la coincidència vol, encara, que en l'hora de la mort, vegi vestida de monja Anna Maria, que el cuida plorosa. — J. D.

VIDA DE SANT FRANCESC D'ASSIS, pel Pare Antoni M.ª de Barcelona O. M., Cap. Editorial Franciscana, Barcelona 1927. — El setè centenari del traspàs del Poverello, ha tingut a Catalunya un fruitós ressó. La bibliografia catalana s'ha vist, amb aquesta avinentesa, enriquida amb obres de prou rellevant vàlua, i Sant Francesc ha estat evocat des de tribunes ben diverses. L'activitat desplegada pels menorets caputxins ha estat, també, admirable. Calia esperar-ho, ja que aquesta ordre ha acollit personalitats com el Pare Miquel d'Esplugues, el Pare Antoni M.ª de Barcelona i tants altres emponents senyors de l'esperit.

El desig de divulgar entre els catalans la coneixença del Pobriçó d'Assís i la manca d'una "Vida de Sant Francesc" en la nostra llengua és qui, segons pròpia confessió, ha impulsat el Pare Antoni M.ª de Barcelona, a escriure aquesta admirable biografia que ens cal comentar. L'autor ha prescindit de tota aparositat erudita, no obstant consignar, tan sols, els fets històricament establerts. És bell de constatar com l'il·lustre menoret caputxí s'ha sabut mantenir al marge de la llegenda, tan rica, de St. Francesc. La poesia que aurèola la famosa figura del Seràfic Pare, en tot allò que no és desprèn dels fets, resta fora d'aquesta obra que aconseguix una exquisida severitat. Totjust unes anècdotes són emprades a les meravelloses Floretes del Sant. L'apologia sotja el pas del pare Antoni sens aconseguir emparar-se'n. La cosa té una doble valor, si es té en compte que és un menoret caputxí el que ha escrit el volum.

Només en el cap. XVII, aquest esdevé ben visible. La ploma del pare Antoni agafa allí un cert to polèmic, en eixir en defensa de l'essencialitat catòlica de Sant Francesc.

Roma i Assís, són dues paraules que s'han volgut emprar com la síntesi de dues ideologies antitètiques. Aquella magnífica llibertat d'esperit en l'observança de l'Evangeli, a la lletra, sense glossa, no necessitava, segons l'autor, girar-se contra l'Església per moure's amb tota l'embranchida que portava. El fet indubtable és que el mateix Sant Francesc fou qui cercà la garantia de Roma per a la seva obra. El llac providencial fou un dels més grans homes que l'església ha tingut: el cardenal Hugolí. Amb aquests mots acaba el pare Antoni el capítol: "Pot dir-se, sense cap eufemisme, que Roma donà una fermaça granítica a Assís, així apuntalà Latran que es clivellava".

Hom es demana que hauria esdevingut si l'església, en aquells jorns, s'hagués trobat mancada d'un cardenal Hugolí. El retorn, simplement i sens prejudicis, a l'Evangeli, enclou, en si, un ideari prou capgirador, per produir trastorns que foren evitats. L'església aconseguí canalitzar dins els estatuts de les ordres, l'admirable moviment espiritual de renovellament, que assenyala Sant Francesc. Hom esperava que aquest, de retorn de les Croades, ferit en l'ànima pel cruel comportament d'aquells despietats que deien lluitar en nom de Déu, mantindria dins l'Ordre les ordenacions primitives. Sant Francesc, però, no participà de l'opinió dels qui volien a ultrança tornar a la primera època del franciscanisme. El sentiment de la realitat pesà a bastament en ell i feu, així, un favor impreable a Roma.

Tornant al llibre del pare Antoni M.ª de Barcelona, direm que és escrit amb un bell i fluïd estil, net i a voltes ple d'imatges sortosíssimes. En evocar els paisatges, la prosa del pare Antoni pren volum endut per l'encant del descriure. Altrament, el llibre ens ve ornat amb un magnífic dibuix que apareix en la coberta, un retrat del Sant, reproducció d'una pintura sobre coure, del segle XV, existent a Saragossa i quatre boixos de Josep Obiols. — J. I.

LA BONA NOVA, drama en dos actes original de *J. Ruyra*. Juliol - Agost 1927. "La Paraula Cristiana". — Mestre Ruyra és molt avar de producció. Li costa de donar al públic una nova obra. La publicació d'aquest drama, segons ens conta al pròleg, la devem encara al prec insistent de *J. M. Capdevila*, director de la revista que l'ha publicat i de la qual el quadern que ens ocupa és un tiratge apart. Cal que n'hi estem agraïts.

El drama de Ruyra pertany al teatre de pastorets. Però enclou una novetat en el gènere que era tradicional a Catalunya. Els pastors no són pallassos per a fer riure al públic; no surt el dimoni, i, de l'àngel, només s'ou la veu anunciant la bona nova. En aquesta obra hi ha un drama entre pastors jueus, ben presentat i ben portat. El desenllaç—molt difícil—és resolt amb la divina intervenció dels àngels que anuncien el naixement del fill de Déu, fet home. Els personatges divins, per tant, no passen per les taules; en elles, només s'hi veurà un conflicte humà i persones moridores, amb llurs passions, tot el qual ha estat forjat per l'autor amb mà de mestre. No hi ha res d'ingenu, d'infantil.

El teatre català de pastorets, que tots hem vist, és, a més a més d'infantil i ingenu, un enfilall d'anacronismes. L'obra ha de passar a Judea i ni els personatges, ni l'ambient ni les manifestacions típiques ho acostumen a ésser. Hi ha en voga uns pastorets, en els quals es ballen sardanes! Fins els noms propis o són barbarismes o barbaritats. Ens plaïen, però, quan llur senzillesa era corprenedora o ingènua. En el drama de

Ruyra, intelligent i ajustat, no s'hi pot veure sinó una obra artística i, com a tal, una obra reeixida. La senzillesa no és folklòrica, ans bé d'ambient. Els personatges parlen com a homes i no com a infants que fan comèdia. I res de grotesc; és un drama honrat de procediment i, com a obra literària, un joiell preciós.

Per això aquest drama de pastorets potser no pujarà mai a les taules. Ja ho preveu l'autor i anuncia que negarà tota representació mentre no tingui garantia d'una interpretació i una presentació que no desdiguin. No ens sembla un drama de públic i tot això fa probable que "La bona nova" quedi perpètuament a les pàgines del llibre.

Cal dir alguna cosa referent a l'obra literària? El *bruiçot* és, en aquesta ocasió, el mestre insuperable de tota la seva obra d'artista. Un llenguatge natural i pur. Res de forçat, res d'artificios, però tampoc res que no sigui una ortodòxia gramatical inflexible. Una remarca només, i encara a favor de l'estil de Ruyra. Avui acostumem d'ensopegar, en un escrit qualsevol, quan veiem una de les faltes denunciades. Us recordeu d'aquell *sigut* tan perseguit? En "La bona nova" hi és emprat amb alguna profusió i amb prou feines us en adoneu. Llisca l'esguard damunt seu. Es a causa de la gràcia, natural i rítmica, de l'estil ruyrese. Ni una tara és una tara, en ell.

Dolem-nos de les absències, tan freqüents, de Ruyra en el nostre concert literari. Si poguéssim mostrar una bibliografia nombrosa d'aquest autor eximi, la nostra literatura estaria de festa. La seva producció és ja avui un dels seus més grans honors. — J. S.

MANUAL DE PESSEBRISTA, pel P. Andreu de Palma de Mallorca, O. M. Cap. 1927. Barcelona, Editorial Franciscana. — A la nostra terra es va produint una reintegració de les matèries més diverses a la vernàcula llengua. Algunes poden semblar, a uns ulls acostumats a esguardar sumàriament, que no val la pena, d'ocupar-s'hi, però això és més aviat una posició errada. Nosaltres hem estat sempre partidaris de l'expressió, en català, fins d'aquelles coses que haurien d'evitar-se: les que desennobleixen o envileixen els gustos. L'aparició d'una obra qualsevulla, el contingut de la qual no posem encara en la nostra llengua, i que constitueix l'estudi d'una matèria que, si no és transcendental, té una importància més o menys ampla, trobem que és per omplir de joia i de satisfacció.

Heus ací, ara, un manual que molta de gent considerarà una mica sobrer. Fer un pessebre — record d'infància de gairebé tothom — és una cosa enfonsada en els nostres anys i per ésser considerada amb posat displicent. Per tant, semblarà que un llibre sobre aquestes construccions nadalenques i puerils és un luxe de massa. Però aquesta afirmació no pot llençar-se a la lleugera. "Nadal sense pessebres—són les paraules amb què acaba el P. Andreu de Palma de Mallorca la seva obreta—és un nadal eixorc; Nadal sols amb expansions sorolloses i llaminadures de neules i torrons, no és Nadal". I, això, caldrà confessar que enclou una gran certitud. I caldrà pensar, després, amb la íntima i indestructible vinculació de la festa del Nadal amb el poble català, per judicar la importància d'allò que constitueix l'essència de la festa.

L'objecte d'aquest manual és de donar als amants de l'art pessebrista l'orientació d'un rigorisme bíblic i litúrgic, fomentar aquell art i promoure l'espiritualitat dels pessebres. Es tracta, per tant, d'una obra completa.

Ho és, encara, en un altre aspecte. Totes les explicacions que s'hi donen recolzen en una documentació i, gairebé cada capítol, ultra el valor objectiu, té una importància històrica. Es una obreta baldament destinada al públic i plena de sabor didàctic, feta amb tota seriositat. Es, alhora, exempta de pretensió. El seu autor l'ha escrit amb un estil clar i entenedor i, també, amb suficient elegància perquè la seva lectura no pesi ni als que poden agafar-la amb un mínim interès. Es una obra a posta per a fer prosèlits i perquè els pessebristes muntin les seves evocacions nadalenques amb tot reeiximent i tota veritat. Cap detall no hi és negligit. I cada detall té una fonamentació raonada. Es, per consegüent, una obreta important, a despit de la humilitat del tema tractat i de la senzillesa de la seva presentació.

La precedeix un pròleg del president de l'“Associació de pessebristes”, senyor Francese de P. Badia i hi són intercalats dos fora-text. Un d'ells, és una reproducció d'un gravat de Gustave Doré sobre el naixement de Jesús i l'altre, una del “Nadal Franciscà” de Rubens. Es dedicada a Jesús infant. — J. S.